

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

NURİ KURT - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 37038/97)

KARAR

STRAZBURG

29 Kasım 2005

Bu karar AİHS'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen şartlarda kesinlik kazanacaktır. Ancak, üzerinde şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

Nuri Kurt - Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire)

Başkan J.-P COSTA,

Yargıçlar A.B. BAKA,

I.CABRAL BARRETO,

R. TÜRMEEN,

K. JUNGWIERT,

M.UGREKHELIDZE

E.FURA-SANDSTRÖM ve

Bölüm Sekreter Yardımcısı S.NAISMITH'in katılımı ile 8 Kasım 2005 tarihinde toplanmış ve anılan tarihte izleyen kararı vermiştir:

USUL

1.Dava, Nuri Kurt ("başvuran") isimli Türk vatandaşının, 30 Mayıs 1997 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Hürriyetlerin Korunması Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") eski 25. maddesi çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") Türkiye Cumhuriyeti aleyhine yaptığı başvurudan (no.37038/97) kaynaklanmaktadır.

2.Kendisine adli yardım sağlanmış olan başvuran, Diyarbakır Barosu'na bağlı M. Vefa isimli avukat tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") AİHM'deki işlemler için herhangi bir Ajan tayin etmemiştir.

3.Başvuran, Diyarbakır'ın Kocaköy ilçesine bağlı Suçıktı köyündeki evinin Devlet güvenlik güçleri tarafından tahrip edilmesinden ve Türk yetkililerin köyüne dönüşüne izin vermemesinden şikayetçi olmuştur. Başvuran, evinin tahrip edilmesinin ve köyüne dönmesine izin verilmemesinin, AİHS'nin 6., 8., 13. ve 14. maddeleri ile, 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal ettiğini iddia etmiştir.

4.Başvuru, AİHS'nin 11 no'lu Protokolü'nün yürürlüğe girdiği 1 Kasım 1998 tarihinde AİHM'ye iletilmiştir (11 no'lu Protokol'ün 5 § 2. maddesi).

5.Başvuru, AİHM'nin Üçüncü Dairesi'ne tevzi edilmiştir (AİHM İç Tüzüğü'nün 52 § 1. maddesi). Bu Daire içinde ise, davaya bakacak olan Bölüm (AİHS'nin 27. maddesi) 26 § 1. maddenin gerektirdiği gibi oluşturulmuştur.

6.12 Haziran 2003 tarihli bir kararla, AİHM başvuruyu kabuledilebilir ilan etmiştir.

7.Başvuran ve Hükümet, esaslara ilişkin olarak ayrı ayrı görüş bildirmişlerdir (İç Tüzük, 59 § 1).

8.1 Kasım 2004 tarihinde, AİHM, Dairelerinin kompozisyonunu değiştirmiştir (İç Tüzük 25 § 1). Dava, yeni oluşturulmuş olan İkinci Daire'ye tevzi edilmiştir (İç Tüzük, 52 § 1).

OLAYLAR

I.DAVA ŞARTLARI

9.Nuri Kurt isimli başvuran, Türk vatandaşı olup 1954 doğumludur ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir. 1994'e kadar başvuran, Diyarbakır'ın Kocaköy ilçesine bağlı Suçıktı Köyü'nde yaşamıştır.

10.Başvuru, başvuranın evinin Devlet güvenlik güçleri ve köy korucuları tarafından tahrip edildiği ve ulusal yetkililerin başvuranın köyüne dönmesine izin vermediği iddiaları ile ilgilidir.

11.Başvuranın evinin tahrip edilmesi ve köyüne dönememesi iddialarını çevreleyen olaylara ilişkin olarak taraflar arasında ihtilaf bulunmaktadır.

A.Başvuranın anlatımına göre olaylar

12.Aralık 1994'te, Suçıktı Köyü'ne komşu olan Geyiksırtı Köyü yolunun üzerinde bir mayın patlamış ve köy korucularının ölümüne sebep olmuştur. Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı güvenlik güçleri ve Geyiksırtı Köyü'nden köy korucuları, köy korucusu olarak görev yapmayı reddettikleri için Suçıktı Köyü sakinlerini patlamanın faileri olarak suçlamışlardır. Sakinler evlerini bir hafta içinde boşaltmazlarsa, köyü boşaltmakla tehdit etmişlerdir. Başvuran, birkaç köylü ile birlikte, evini terk etmiş ve şu anda yaşadığı Diyarbakır'a taşınmıştır.

13.Temmuz veya Ağustos 1995 civarında, Geyiksırtı köy korucuları, köylülerin Suçıktı'daki hasadını yakmıştır. Olay esnasında, az sayıda ev alev almış ancak başvuranın evi sağlam kalmıştır.

14.Belirli olmayan bir tarihte başvuran, tanıdıklarından, güvenlik güçlerinin ve köy korucularının, genel seçimlerden iki gün önce, 22 Aralık 1995 tarihinde, köydeki diğer bütün evlerle birlikte evini yaktığını öğrenmiştir.

15.Köyün yakılmasının hemen ardından, komşu köy Günalan'a güvenlik güçleri ve köy korucuları gelmiştir. Köylülere köy meydanında toplanmalarını söylemişler ve yapılacak seçimlerde HADEP'e (Halkın Demokratik Partisi) oy verirlerse Günalan'daki evleri de yakacaklarını söyleyerek tehdit etmişlerdir.

16.2 Şubat 1996 tarihinde, köyünden birkaç kişiyle birlikte başvuran, Diyarbakır Valiliği'ne, Kocaköy Kaymakamlığı'na ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe vermiştir. Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı güvenlik güçleri ve Geyiksırtı köy korucularının, köydeki başka evlerle birlikte kendi evini de yaktığını belirterek şikayetçi

olmuştur. Olayın faillerinin soruşturulmasını, zararın tazminini, kendisinin ve diğer köylülerin evlerine dönebilmelerinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmiştir.

17.1 Mayıs 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı görevsizlik kararı almış ve Memurin Muhakematı Kanunu uyarınca, dava dosyasını Diyarbakır İl İdare Kurulu'na göndermiştir.

18.30 Mayıs 1997 tarihinde, başvuran, AİHS'nin 6., 8., 13. ve 14. maddeleri ile 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuştur.

19.31 Mayıs 1997 tarihinde, Kocaköy İlçe İdare Kurulu, başvuranın iddialarına yönelik soruşturma başlatmıştır. Soruşturma, Memurin Muhakematı Komisyonu (MMK) tarafından muhakkik seçilen Jandarma Binbaşı Metin Fırat tarafından yürütülmüştür.

20.3 Eylül 1997 tarihinde, Memurin Muhakematı Komisyonu (MMK), Suçıktı'daki evlerin pek çoğunun, Karaçimen'in Haran mezrasında tarlada anız yakılmasından çıkan yangınla yandığını tespit etmiştir. MMK, suçlanan güvenlik görevlileri ve köy korucularına yönelik işlem başlatılmamasına karar vermiştir. Ardından, dava dosyası Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

21.27 Kasım 1997 tarihinde, Kocaköy İlçe İdare Kurulu, kararı başvurana bildirilmiştir.

22.1 Aralık 1997 tarihinde, başvuran, MMK kararına karşı Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne itirazda bulunmuştur.

23.2 Aralık 1997 tarihinde, Diyarbakır İdare Mahkemesi, soruşturma dosyasının tamamlanmamış olması nedeniyle MMK'nın kararını bozmuştur. Mahkeme, soruşturma yetkililerinin, konuyla ilgili bir karar vermeden önce başvurayı dinlemesi gerektiğini gerekçe göstermiştir.

24.8 Temmuz 1998 tarihinde, soruşturma dosyasını tamamladıktan sonra, MMK, güvenlik güçleri ve köy korucularına yönelik hiçbir işlem başlatılmayacağına ilişkin 3 Eylül 1997 tarihli kararını yinelemiştir.

25.20 Ekim 1998 tarihinde, Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi, MMK'nın kararını onamıştır.

26.8 Temmuz 1999 tarihinde, AİHM Sekreteryası, başvuranın temsilcisine İdare Mahkemesi'nin kararının bir kopyasını temin etmesini talep ettiği bir yazı göndermiştir.

27.20 Temmuz 1999 tarihinde, başvuran, 20 Ekim 1998 tarihli kararının bir kopyası için Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurmuştur. Talep reddedilmiş ve başvurana, Kocaköy Kaymakamlığı'na başvurması söylenmiştir.

28. Temmuz 2000 tarihinde, kimliği belirli olmayan köy korucularınca teşvik edilen bir grup, hayvanlarıyla birlikte Suçıktı köyüne yerleşmiştir.

29.17 Ağustos 2000 tarihinde başvuran, ailesinin Suçıktı'ya dönmesine izin verilmesi ve yeni gelenlerin mülklerinden çıkarılmaları için Kocaköy Kaymakamlığı'na bir dilekçe yazmıştır. Başvuran, bu dilekçesine herhangi bir yanıt alamamıştır.

B.Hükümet'in anlatımına göre olaylar

30.Nisan 1994'te başvuran ve diğer köylüler, PKK (Kürdistan İşçi Partisi) baskısı nedeniyle Suçıktı Köyü'nü terk etmişlerdir.

31.27 Eylül 1994 tarihinde, Diyarbakır'a bağlı Karaçimen Köyü'nün bir mezrası olan Haran'da, bir tarlada anız yakılmasından dolayı bir yangın çıkmıştır. Yangın, kontrolden çıkmış ve Bozbağla Köyü, Gültarla Mezrası ve Suçıktı Köyü'ne yayılmıştır. Kocaköy İtfaiyesi'nin ve komşu köylerdeki köy korucularının çabalarına rağmen, Suçıktı'daki yapıların çoğu yanmış, ancak başvuranın evi zarar görmemiştir.

32.19 Aralık 1996 tarihinde, başvuran, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe vermiş ve evinin Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı'nda görevli güvenlik güçleri ve Geyiksırtı Köyü'nün köy korucuları tarafından yakılmasından şikayetçi olmuştur.

33.17 Mart 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı, yetkisizlik kararı vermiş ve dava dosyasını, Memurin Muhakematı Kanunu uyarınca Diyarbakır İdare Kurulu'na göndermiştir.

34.16 Mayıs 1997 tarihinde, Diyarbakır Valiliği, başvuranın iddialarına yönelik soruşturma başlatmıştır.

35.31 Mayıs 1997 tarihinde, Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından, başvuranın iddialarını soruşturmak üzere bir jandarma yüzbaşı tayin edilmiştir. 6 Haziran 1997 ve 5 Ağustos 1997 tarihinde, soruşturmacı, komşu köy sakinleri, ordu mensupları ve Kocaköy itfaiyecileri dahil olmak üzere, toplam on dört tanığın ifadesini almıştır.

36.Bu ifadeler ışığında, soruşturmacı, Suçıktı'daki evlerin, Karaçimen'in Haran mezrasında bir tarlada anız yakılmasıyla başlayan bir yangın sonucunda Eylül 1994 tarihinde yandığını sonucuna varmıştır. Ayrıca, başvuranın evinin ahşap bölümlerinde yanma izinin bulunmadığını ve dolayısıyla, ateşe maruz kalmış olamayacağını da not etmiştir.

37.Ayrıca, Jandarmaların yürüttüğü soruşturma, başvuranın tarlasını, mahsulden pay karşılığında iki köylüye kiraya verdiğini ortaya çıkarmıştır, bu da bazı köylüler ve muhtar tarafından teyit edilmiştir.

38.Şu anda, Suçıktı'da ikamet eden ve tarla ekip biçen sakinler bulunmaktadır.

C.Taraflarca sunulan belgeler

1.Başvuran tarafından sunulan belgeler

(a)Başvuranın Diyarbakır Valiliği'ne verdiği 2 Şubat 1996 tarihli dilekçenin bir kopyası

39.Başvuran, Diyarbakır Valiliği'ne verdiği dilekçesinde, Suçıktı sakinlerinin zorla çıkarılmasından ve akabinde köydeki evlerin güvenlik güçleri ve köy korucularının yakılmasından şikayetçi olmuştur. Başvuran, güvenli bir şekilde evlerine dönmelerinin taahhüt edilmesini, faillerin adalet huzuruna çıkarılmasını ve zararın tazminini talep etmiştir.

(b)MMK'nın 3 Eylül 1997 tarihli kararına karşı başvuranın Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne verdiği dilekçenin bir kopyası

40.1 Aralık 1997 tarihinde, başvuran, MMK'nın kovuşturma açılmaması kararına karşı Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne itirazda bulunmuştur. Başvuran, MMK'nın suçları örtbas etmek için yüzeysel bir soruşturma yaptığından şikayetçi olmuştur.

(c)Başvuranın Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne yazdığı, bildirim talep ettiği dilekçesinin bir kopyası

41.20 Temmuz 1999 tarihinde, başvuran 2 Aralık 1997 ve 20 Ekim 1998 tarihli kararlarının kopyasını almak için Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi katipliğine başvurmuştur. Talep reddedilmiştir.

(d)Mehmet Yoldaş'ın 4 Temmuz 2000 tarihli yazılı ifadesi ve Abdulkaki İpek, Masum Tosin, Hasan Kaya ve Mevlude Uçar'ın 3 Temmuz 2000 tarihli yazılı beyanları

42.1994'e kadar, tanıklar Suçıktı sakiniydiler. Ayrı ayrı olarak, kısmen birbiriyle örtüşen beyanlar vermişlerdir.

43.Bu tanıklardan, Yoldaş, 1994'te güvenlik görevlileri ve köy korucularının kendilerine ya köy korucusu olmaları ya da köyü boşaltmaya yönelik baskı uyguladığını belirtmiştir. Yoldaş ve İpek, güvenlik güçlerinin ve köy korucularının köylüleri rahatsız ettiklerini, zira onların PKK'ya yardım ve yataklık yaptıklarına inandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, pek çok kez köyün basıldığını ve arandığını ve köylülerin sürekli dövüldüğünü iddia etmişlerdir.

44.Yoldaş, Ekim ya da Kasım 1992'de kimliği belirsiz kişilerin köye ateş açtığını, Yoldaş'ı yaraladığını ve 15 yaşındaki kızını öldürdüğünü ifade etmiş, ancak bu diğer tanıklarca teyit edilmemiştir. Yoldaş, Kırmataş ve Rıkala köylerinin korucularının açılan ateşten sorumlu olduğu söylentilerini duymuştur. Görevde olan Cumhuriyet Savcısı'nın, bir ifade dahi almadan sahte bir soruşturma yürüttüğüne inanmıştır. Güvenlik güçlerinin ve köy korucularının, eğer suçlu oldukları iddia edilen köy korucularına yönelik şikayette bulunurlarsa köylüleri öldürmekle tehdit ettiklerini belirtmiştir. Korku ve ihmal sebebiyle, Yoldaş bu tehditlerle ilgili olarak yetkililere şikayette bulunmamıştır.

45.Yoldaş ve İpek, Mart 1993'te güvenlik güçleri ve köy korucularının köylüleri Akrad-Günalan'da toplayıp onlara işkence yaptıklarını ileri sürmüşlerdir. Abdulkaki İpek, olay hakkında daha ayrıntılı açıklamalarda bulunmuş ve kendisinin dört kurbandan biri olduğunu ve üç kaburga kemiğinin kırıldığını belirtmiştir. Ayrıca, güvenlik güçleri ve köy korucularının mayın patlaması olayı karşısında hiddetlenerek Suçıktı'ya geldiklerini ve eğer

köyü boşaltmazlarsa köylüleri öldürmekle tehdit ettiğini de belirtmişlerdir. Daha evvelki olaylara ek olarak bu tehditler, tanıkların ve ailelerinin köyü belirli olmayan bir tarihte terk etmelerine neden olmuştur. Bunun aksine, Masum Tosin, Hasan Kaya ve Mevlude Uçar, Eylül 1994'teki yangının, kendilerinin köyü terk etmesinden altı ya da yedi ay sonra meydana geldiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, Tosin ve Kaya, yangından sonra zararı incelemek amacıyla köye gittiklerini kaydetmiştir. Bu ifadelerden, bu tanıklar ve aileleri dahil olmak üzere en azından bazı köylülerin, köyü, mayının patladığı ve güvenlik güçleri ile köy korucularının Suçıktı sakinlerini iddiaya göre evlerini boşaltmaya zorladığı tarih olan Aralık 1994'ten çok önce terk ettikleri görünmektedir.

46.Hükümet'in köyün PKK baskısı sebebiyle boşaltıldığı iddiasına karşın, tanıklar PKK militanlarının Suçıktı'ya hiç gelmediklerini ve herhalükarda köylüleri korkutmadıklarını izah etmişlerdir.

47.1994'te çıkan yangınla ilgili olarak, tanıklar yangının Haran mezarına, Gültarla Köyü'ne, sonunda da Suçıktı'ya sıçradığını ve başvuranın ve erkek kardeşininki de dahil olmak üzere, bu alanlardaki hasadı yaktığını anlatmıştır. Suçıktı'nın batısında yaklaşık 20 evin yandığını, betonarme evler ile köyün merkeziyle batısındaki evlerin yangında hasar görmediğini belirtmişlerdir.

48.Tanıklar, komşu köylerdeki tanıdıklarından, 1995 genel seçimlerinden iki gün önce (yani 22 Aralık 1995'ten iki gün önce), güvenlik güçleri ve köy korucularının, 1994'teki yangında hasar almayan evleri ateşe verdiğini duyduklarını söylemişlerdir. Yoldaş ve İpek'e göre, Suçıktı'nın yakılmasından hemen sonra, güvenlik güçleri ve köy korucuları Akrad-Günelan Köyü'ne gitmişler ve köylüleri eğer seçimde HADEP'e oy verirlerse o köyü de yakmakla tehdit etmişlerdir.

49.Tanıklar, 1998 ya da 1999'dan beri yetkililerin, Suçıktı Köyü sakinlerinin tarlalarını komşu köylülere ortaklık şeklinde vererek işletmelerine izin verdiklerini eklemişlerdir. Ancak, başvuran ve erkek kardeşine bu iznin verilmediğini iddia etmişlerdir.

(e)Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu'nun 18 Kasım 2003 tarihinde verdikleri ifadeler

50.Nifak ve Fahrioğlu, çocukluklarından bu yana Diyarbakır'ın Kocaköy ilçesine bağlı Karaçimen köyünde yaşamaktaydı. 2002'den beri başvuranın tarlasını işlemekteydiler. 1 Şubat 2003 tarihinde, Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı'na çağırılmış ve kendilerine bazı belgeler imzalatılmıştır, daha sonra bunların ifadeleri olduğunu öğrenmişlerdir. İkisi de okuma yazma bilmediğinden, bu ifadelerin içeriğini fark etmemişlerdir.

51.Ayrıca, herkesin köyün nasıl boşaltıldığını bildiğini ancak kendi iyilikleri için sessiz kalmayı tercih ettiklerini ileri sürmüşlerdir.

(f) “Köye dönüş projesi” ile ilgili olarak 9 Eylül 2001 tarihinde Lice Jandarma Komutanlığı'nın Lice muhtarlıklarına dağıttığı yazı

52.Bu yazı, daha önce terör sebebiyle boşaltılan köylere düzenli olarak dönüşe yönelik oluşturulan politikayla ilgili olarak Lice'de bulunan bütün köy muhtarlarını

bilgilendirmektedir. Bu yazıda, tüm köylülerin, ilgili Kaymakamlarca ikamete uygun olduğu tespit edilen köylere dönmekte özgür oldukları belirtilmiştir.

53.Yazı, bu dönüşler için izin verilen süreye ilişkin olarak köyleri üç kategoriye ayırmaktaydı. Hangi köyün hangi “safha”ya girdiğine dair hiçbir bilgi içermemekteydi. “II. safha köylerin” eski sakinlerinin yalnızca tarım amacıyla gündüz vakti bu köylere dönebileceği belirtilmişti. Yazı, Suçıktı’nın hangi safha/kategoride olduğuna dair herhangi bir bilgi içermemekteydi.

54. Yazıya göre, “II. Safha” ve “III. Safha” köylerde, konuyla ilgili olarak ilgili kaymakamlık tarafından bir karar alınmadıkça, hiçbir köylünün yeniden yerleşmesi veya geceyi geçirmesine müsaade edilmemekteydi.

(g)11 Eylül 2001 tarihinde Lice’deki askeri komutanlık tarafından Lice Kaymakamlığı’na gönderilen yazı

55.Yazı, güvenlik güçlerinin Lice, Kulp ve Hani’de yapılan askeri operasyonlarda karşılaştıkları zorluklara işaret etmekteydi. Bu tür operasyonlar esnasında, teröristleri, kırsal bölgelerde dolaşan köylülerden ayırmanın zorluğunu izah etmekteydi. Yazı, yetkililerin sorumluluk kabul etmeyeceği herhangi bir talihsiz olaydan kaçınmak için köylülere uyarıda bulunulması tavsiyesinde bulunmaktaydı.

(h)İnsan Hakları Vakfı’nın Yıllık Raporu (TİHV)

56.İnsan Hakları Vakfı, merkezi Ankara’da bulunan bir sivil toplum örgütüdür. 1993 yılı Raporu’na göre, 1990’dan 1993’e kadar, 913’ten fazla köy ve mezra boşaltılmıştır. 1993 Raporu, köy boşaltmaların 1993’te hızlandığını ve sıklıkla sakinleri köy korucusu olarak görev yapmayı reddeden köyleri hedef aldığını öne sürmüştür.

57.TİHV’nın 1994 raporu, Hükümet politikasının, boşaltmaların ve akabindeki tahribatların PKK terörü, fakirlik ve doğal güçlerden kaynaklandığını iddia etmek olduğunu ileri sürmüştür. Aynı rapora göre, olağanüstü hale tabi her ilde yaklaşık 50 - 60 köy yakılmıştır.

58. 1995 Raporunda, 1995’te 400’den fazla köyün boşaltıldığı belirtilmiştir. 1996 Raporuna göre, Olağanüstü Hal Bölge Valisi, bir defasında, toplam 918 köy ve 1767 mezranın çeşitli sebeplerden dolayı boşaltıldığına değinmiş, ancak boşaltmaların güvenlik güçlerince yapıldığını hiç belirtmemiştir.

59. 1997 ve 1998 Raporları, Hükümet’in köy boşaltma politikasını, 1990’lar boyunca uygulanan sistematik bir “iç güvenlik operasyonu” olarak tanımlamıştır.

(i) İnsan Hakları Vakfı’nın yayınladığı “Yakılan/Boşaltılan Köyler ve Göç” isimli kitaptan bölümler

60.Bölümler, Şubat 1990’dan Ocak 1999’a kadar yakılan ve/veya boşaltılan köylerin kapsamlı bir listesini vermiştir. Listeler, boşaltılmış ve yakılmış olmasından bahisle Suçıktı Köyü’ne atıfta bulunmamıştır.

61.Bölümler, *Ülkede Gündem* isimli günlük gazeteden alınmış makalelerden yola çıkılarak yazılmış yazılar içermekteydi; bunlar köylerin boşaltılması ve bunun insanlar üzerindeki olumsuz etkileri ile ilgiliydi. Makaleler, birçok köylünün, köylerinin güvenlik güçlerince yakıldığına dair şikayetlerle Devlet makamlarına dilekçeler sunduğunu vurgulamıştır.

62. Makaleler aynı zamanda Hükümet'in kamuya yaptığı ve köylerinden çıkarılan köylülerin geri dönmelerine izin verildiği izlenimi veren açıklamaların güvenilir olmadığını vurgulamıştır. Köylülerin köylerine dönmeye ilişkin teşebbüslerinde fiilen engellenmişlerdir.

(j) Doğu ve güneydoğu Anadolu'daki yerleşim birimlerinin boşaltılmasının ardından yerlerinden çıkarılan insanların sorunlarını çözmek üzere alınması gereken önlemler hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Komisyonu'nun 14 Ocak 1998 tarihli raporu

63. Söz konusu rapor, on meclis üyesinden oluşturulmuş bir Soruşturma Komisyonu'na hazırlanmıştır. Rapora göre, 1993 ve 1994 senelerinde 905 köy ve 2,923 mezra sakini, yaşadıkları yerden çıkarılarak ülkenin diğer bölümlerine yerleşmeye zorlanmıştır (sayfa 13). Suçluktaki Köyü'nün bulunduğu Diyarbakır ilinde 90 köyden ve 225 mezradan çıkarılan kişi sayısının 50,371 civarında olduğu hesaplanmıştır (sayfa 12).

64. Rapor, eski Diyarbakır Valisi Doğan Hatipoğlu'nun bir ifadesini içermektedir. Hatipoğlu, görevini ifa etmekte olduğu sırada, askeri makamlarca arasına gerçekleştirilen köy boşaltmaların dikkatinden kaçmamış olduğunu açıklamıştır. Nadiren de olsa köylerin yakılması hususunda şikayetler almış olduğunu belirtmiştir. Tüm köylerin PKK tehdidi nedeniyle boşaltılmış olduğunun iddia edilmesini kabul etmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Hükümet'in, yerlerinden çıkarılan kişilerin sağlıklı şekilde yeniden yerleştirilmeleri için gerekli önlemleri alamadığını ileri sürmüştür.

65. Rapor aynı zamanda, 1995 senesinde İnsan Hakları Vakfı Başkanı Yavuz Önen tarafından hazırlanan ve Soruşturma Komisyonu'na sunulan "İnsan Hakları Raporu – Türkiye"ye değinmektedir. Bu ikinci raporda bir bölüm, göçmenlere ve yerlerinden çıkarılan köylülere ithaf edilmiştir. 1995 senesinde, köylerin ve mezraların boşaltılması uygulamasının çok yaygın olduğu ileri sürülmektedir. Köylerdeki birçok ev, yakıp yıkılmış veya oturulamaz hale getirilmiştir. İnsanlardan yerlerinden ayrılmaya zorlanmıştır ve köylerini terkedene dek köylülere baskı yapılmıştır. 1995 senesi başlarında, sakinlerinin köy korucusu olmayı kabul ettiği köyler dışında oturan köy ya da mezra bulunmamaktadır (sayfa 19).

66. Soruşturma Komisyonu raporunda ayrıca, 3 Haziran 1997 tarihinde boşaltılmış köyler hususunda Şırnak milletvekili Salih Yıldırım tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan konuşmaya değinilmektedir. Yıldırım, diğer hususlar meyanında köylerin kendisine karşı duranların gözünü korkutmak için PKK tarafından ya da köyleri koruyamamaları, köylülerin köy korucusu olmayı reddetmeleri veya PKK'ya yardım ettiklerinden şüphelenilmesi nedeniyle yetkili makamlar tarafından boşaltılmış olduğunu belirtmiştir (sayfa 20).

67. Sonuç olarak raporda, yerleşim birimleri sakinlerinin, daha önce yaşamakta oldukları bölgeye yakın illere, kazalara veya merkez köylere – mezralardan ziyade – yerleştirilmeleri ve göçmenlere öncelik verilmek üzere, bölge sakinlerine iş sahası sağlamak amacıyla gerekli ekonomik tedbirlerin alınması tavsiye edilmiştir.

(k) Suçıktı Köyü'nün, yıkılmış evleri gösteren fotoğrafları ve tapu senetlerinin nüshaları

68. 31 Mayıs 1999 ve 24 Mart 2000 tarihli mektuplarında başvuran AİHM'ye, toprağın ortak olarak kendisine ve diğer Suçıktı köylülerine ait olduğunu gösteren tapu senetlerinin örneklerini ve kendisinin ve diğer bazı köylülerin yakılmış evleri olarak tanımladığı evlerin üç renkli fotoğrafını sunmuştur. Başvuranın evi ve sözkonusu fotoğrafların tarihi belirlenememiştir. Evinin, bu evlerden biri olduğuna dair bir kanıt bulunmamıştır. Resimdeki evlerin, gerçekten yakılmış mı yoksa yılların etkisi ile eskimiş mi olduğunu söylemek mümkün değildir. Başvuran, sözkonusu harabiyetin nedeni hususunda bir bilirkişi görüşü sağlamamıştır. Ayrıca, resimde bir grup zarar görmemiş ev de görülmektedir.

2. Hükümet tarafından sunulan dokümanlar

(a) Kocayol'daki Bölge Jandarma Komutanlığı'ndan, Merkez Jandarma Karakolu'na gönderilen 18 Haziran 1997 tarihli mektubun bir örneği

69. Kocayol Bölge Jandarma Komutanlığı, Merkez Jandarma Karakolu'na, devam etmekte olan soruşturmaya dair ifade vermeleri için çok sayıda tanığın çağırılmasını öngören bir mektup göndermiştir.

(b) Jandarma tarafından başvuranın iddialarına ilişkin yürütülen soruşturma hususundaki 5 Ağustos 1997 tarihli rapor

70. Sözkonusu rapor, Kocaköy'deki Bölge Jandarma Komutanlığı'ndan bir jandarma yüzbaşınca hazırlanmıştır. Yüzbaşının, başvuranın 31 Mayıs 1997 tarihli iddialarına ilişkin soruşturması sonucunda olay mahallindeki gözlemlerinin yanısıra köylülerin, subayların ve itfaiye görevlilerinin tanık ifadelerini içermektedir.

71. 6 Haziran 1997 ve 5 Ağustos 1997 tarihleri arasında soruşturmadan sorumlu kişi, yakın köylerin sakinlerinin, muvazzaf subayların ve Kocaköy'de hizmet veren itfaiye görevlilerinin de dahil olduğu toplam 14 görgü tanığının ifadelerini almıştır.

72. Behçet Başaran, Şeyhmuz Çakıştı, Salih Yılmaz, Maaz Yalçinkaya, Ahmet Gezer, Habip Ek, Hüseyin Buğdaycı, Kazım Buğdaycı, Abdulhaluk Ek ve Mehmet Yıldız, civar köylerin sakinleridir. Şeyhmuz Çakıştı, Ahmet Gezer, Habip Ek, Hüseyin Buğdaycı, Kazım Buğdaycı ve Abdulhaluk Ek, Suçıktı köylülerinin, PKK tarafından uygulanan baskının artması nedeniyle 1994 senesinde evlerini terketmiş olduklarını belirtmiştir. Behçet Başaran, Salih Yılmaz ve Maaz Yalçinkaya, 1994 senesi Eylül ayındaki yangını duyduklarında Suçıktı Köyü'ne koştuklarını belirtmiştir. İtfaiye görevlileri ve köy korucularının, yangını söndürmek için ellerinden geleni yapmış olduklarını, hiçbir asker görmediklerini ya da yangını, askerlerin veya köy korucularının başlatmış olduklarına dair bir söylenti duymadıklarını belirtmişlerdir. Başaran, Yılmaz, Yalçinkaya ve Gezer ayrıca, yangının buğday köklerinin yakılmasından kaynaklandığına inandıklarını belirtmiştir.

73. Mehmet Kaya ve Abdullah Efe, Kocaköy'de görev yapan itfaiyecilerdir. İfadelerinde, Belediye Başkanlığı kendilerini yangından haber ettiğinde acilen Suçıktı Köyü'ne gittiklerini belirtmişlerdir. Tüm çabalara rağmen, yangının kontrolden çıktığını, komşu köylerin bazı bölümleri ile Suçıktı Köyü'nü yaktığını ifade etmişlerdir. Bölgede asker

bulunmaması ve köy korucularının, yangını söndürmek için en çok çabayı sarfetmiş olmaları nedeniyle jandarma ve köy korucularının yangını başlatmış olamayacaklarını eklemişlerdir.

74. Mustafa Kalfa ve Kazım Çelik jandarma subaylarıdır. Kendi ifadelerinde, tüm jandarma operasyonlarının, günlük olarak bir deftere kaydedildiğini ancak, 22 Aralık 1995 tarihinde Suçıktı Köyü’nde bir operasyon düzenlendiğine dair bir kayıt olmadığını ileri sürmüşlerdir. Çelik, köylülerin köyü çoktan terk etmiş olması nedeniyle, jandarmaların Suçıktı Köyü’ne gitmeleri için nedenleri olmadığını açıklamıştır. Ayrıca, Suçıktı Köyü’nde bulunan çoğu evin, kerpiçten yapılmış olduğunu ve bunun, yıllar geçtikçe uğradıkları harabiyeti açıkladığını eklemişlerdir.

75. Hüseyin Buğdaycı, Kazım Buğdaycı ve Abdulhaluk Ek, köy korucularıdır. Köylülerin, PKK terörizmi nedeniyle 1994 senesinde köylerini terkettiklerini belirtmiştir. Komşu köylerde yaşayan herkesin, 1994 senesi Eylül ayındaki yangından ve yangının, Suçıktı Köyü’ndeki evlere ne ölçüde zarar verdiğinden haberdar olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca başvuranın, kendilerinin köy korucuları olarak adlarını kötüye çıkarmak adına doğru olmayan iddialarda bulunduğunu açıklamışlardır.

76. Söz konusu ifadeler ışığında soruşturmada sorumlu kişi, Suçıktı Köyü’ndeki evlerin, anız yakılması nedeniyle Karaçimen’in Haran mezarında başlayan yangın sonucu 1994 Eylül ayında yanmış olduğu sonucuna varmıştır.

77. Rapor ayrıca, başvuranın Suçıktı’da bulunan harap olmuş evinin fotoğraflarını da içermektedir. İncelemesi sonucu soruşturmada sorumlu kişi, başvuranın evinin tahta kısımları üzerinde yanma izleri olmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla soruşturmacı, evin yangına maruz kalmış olamayacağı sonucuna varmıştır.

78. Soruşturmada sorumlu kişi ayrıca başvuranın, bir miktar ürün karşılığı toprağını, komşu bir köyden iki çiftçiye kiralamış olduğunu ve bu yolla toprağından ekonomik yarar sağlamakta olduğunu tespit etmiştir.

(c) Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi’nin 2 Aralık 1997 tarihli kararının örneği

79. 2 Aralık 1997 tarihli bir kararında Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi, Memurin Muhakematı Komisyonu’nun “takipsizlik” kararını bozmuştur. Mahkeme, başvuranın ifadesinin alınmış olması gerektiği sonucuna varmıştır. Bu nedenle, soruşturma dosyasının tamamlanmamış olduğu kanısındadır.

(d) Memurin Muhakematı Komisyonu’nun 8 Temmuz 1998 tarihli “yetkisizlik” kararının nüshası

80. Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi’nin, Memurin Muhakematı Komisyonu’nun usul hukukuna ilişkin 3 Temmuz 1997 tarihli kararını hükümsüz kılması üzerine Memurin Muhakematı Komisyonu, başvuranın ifadesini alarak dava dosyasını tamamlamıştır.

81. Başvuran ifadesinde evinin, güvenlik güçleri ve köy korucuları tarafından yakıldığı sırada Suçıktı Köyü’nde bulunmamakta olduğunu kabul etmiştir. Olayı, Günalan Köyü sakini olan Mahmut Gezer’den duyduğunu belirtmiştir. Ancak, 8 Temmuz 1998 tarihli ifadesinde

Gezer, 1994 senesinde köyü terketmiş olduğu için başvuranı görmemiş ya da iletişim halinde kalmamış olduğunu belirtmiştir.

82. Kararda ayrıca, sözkonusu olay mahallinde çekilen fotoğrafların, başvuranın evinin doğal nedenlerle zarar görmüş olduğunu ve yıllardır içerisinde oturulmadığını ortaya çıkardığı açıklanmaktadır.

83. Sözkonusu bulgulara dayanan Memurin Muhakematı Komisyonu, suçlu oldukları iddia edilen güvenlik güçleri ve köy korucuları aleyhinde cezai takibat başlatılmaması gerektiğine ilişkin önceki kararını yinelemiştir.

(e) Memurin Muhakematı Komisyonu kararının, gazete ilan yoluyla tebliğ edilmesi hususunda 8 Temmuz 1998 tarihli karar ve sözkonusu ilanın nüshası

84. Başvuranın yerini tespit etme çabalarının başarısızlığı üzerine Kocaköy Kaymakamlığı, 7201 no.lu Tebligat Kanunu'nun 28. maddesi (et seq.) bağlamında Memurin Muhakematı Komisyonu'nun 8 Temmuz 1998 tarihli kararını, ilan yoluyla başvurana bildirmeye karar vermiştir.

85. Belirsiz bir tarihte, bildiri yerel bir gazetede yayınlanmıştır.

(f) Jandarma subayları Yavuz Hüsem, Uğur Turan ve Suçıktı Muhtarı Muharrem Buğdaycı tarafından hazırlanan 30 Temmuz 2003 tarihli soruşturma raporu

86. Sözkonusu rapor, başvuranın evinin, uzun sürede içerisinde yaşanmaması nedeniyle harap olduğuna ilişkin jandarma subaylarının tespitlerini içermektedir. Raporda başvuranın toprağını, ekmeleri için Emrihan ve Zeynar isimli iki köylüye kiralamış olduğu da belirtilmektedir.

(g) Mehmet Kaya'nın 30 Temmuz 2003 tarihli ifadesi

87. 1994 senesi Eylül ayında Kaya, Kocayol'da itfaiyeci olarak görev yapmaktadır. İş arkadaşı Abdullah Efe ile birlikte, Suçıktı ve civarında yangın başladığı sırada görevde bulunmaktadırlar. Kaymakamlıktan yangını haber alır almaz Suçıktı Köyü'ne gitmişlerdir. Kaya, Efe tarafından eşlik edildiği halde yangın söndürme aracını sürmektedir. Oraya vardıklarında alevler tüm köyü kaplamıştır. O sırada, köy korucuları yardıma gelmiştir. Köyü çevreleyen ateşi söndürmek mümkün olmamıştır. Çok geçmeden suları bitmiştir ve alevlerin, Suçıktı Köyü ile civardaki ekili toprağı yakmasına engel olamamışlardır. Kaya, olay mahallinde hiçbir askeri araç ya da jandarma görmemiş olduğunu belirtmiştir. Köy korucularının, yangını söndürmek için ellerinden geleni yaptıklarını da eklemiştir.

(h) Şeyhmuz Çakıştı'ın 30 Temmuz 2003 tarihli ifadesi

88. Çakıştı, Kocayol'un Günelan Köyü'ndendir. Suçıktı sakinlerinin, PKK baskısı nedeniyle köylerini terketmiş olduklarını belirtmiştir. Yangından haberdar olduğu zaman kendisi ve köyünden diğer kişiler, traktörlerle Suçıktı'ya gitmişlerdir. İtfaiyecilerin ve köy korucularının, yangını söndürmelerine yardım etmişlerdir. Şiddetli rüzgar nedeniyle yangın hızla yayılmış ve Suçıktı Köyü ile komşu köyler olan Bozbağlar ve Günelan Köyleri'nin bazı bölümlerinin yanmasına neden olmuştur. Tanık, güvenlik güçleri ve köy korucularının yangının başlamasına neden olduklarına dair bir söylenti duymamıştır. Köy korucularının,

yangını söndürmek için ellerinden geleni yaptıklarını belirtmiştir. Ayrıca tanık yangının, anız yakılması nedeniyle başlamış olduğuna inandığını belirtmiştir.

(i) Behçet Başaran'ın 30 Temmuz 2003 tarihli ifadesi

89. Başaran, Suçıktı Köyü'nün Gültarla mezrasında yaşamaktadır. Hükümet'in diğer görgü tanıkları gibi, yangından haberdar olduğu zaman acilen Suçıktı Köyü'ne gitmiştir. İtfaiyeciler ve köy korucuları, şiddetli rüzgar nedeniyle hızla yayılan yangını söndürmek için ellerinden geleni yapmışlardır. Tanık, güvenlik güçleri ve köy korucularının yangının başlamasına neden olduklarına dair bir söylenti duymamıştır.

(j) Mevlüt Ek ve Necati Ek'in 1 Ekim 2003 tarihli ifadeleri

90. Tanıklar, Suçıktı'nın Geyiksırtı mezrasında yaşamakta olan erkek kardeşlerdir. İfadelerinde, başvuranın sözkonusu başvurunun esasına ilişkin iddialarının doğru olmadığını belirtmişlerdir. Başvuranın, diğer Suçıktı sakinleri ile birlikte, 1993 veya 1994 senesinde köyünü PKK baskısı nedeniyle terketmiş olduğunu açıklamışlardır. Başvuranın, geçmişte de doğru olmayan iddialarda bulunmuş olduğunu belirtmişlerdir. Suçıktı Köyü'nde veya Geyiksırtı mezrasında kimsenin evine el konulmadığını ve köylülerin topraklarını özgürce ekebildiklerini belirtmişlerdir.

(k) Hüseyin Buğdaycı'nın 1 Ekim 2003 tarihli ifadesi

91. Buğdaycı, sözkonusu tarihte Kocayol İlçesi'ndeki köy korucularının başkanıydı ve Suçıktı'nın Geyiksırtı mezrasında ikamet etmekteydi. Suçıktı köylülerinin köylerini, PKK baskısı sonucu 1994 senesinde terkettiklerini ve başvuranın, Diyarbakır'a taşınmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Başvuranın toprağının, Karaçimen Köyü'nden Zeynel Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu isimli iki köylü tarafından ekilmiş olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla başvuranın toprağından ekonomik yönde yararlanması ya da toprağına ulaşması engellenmemiştir.

(l) Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu'nun 2 Ekim 2003 tarihli ifadeleri

92. Tanıklar, Diyarbakır'daki Karaçimen Köyü'nün Çıkınılı mezrasında yaşamaktadır. Yıllardır başvuranın köyünde hayvancılıkla uğraşmaktadırlar. Suçıktı köylülerinin evlerini 1993 senesinde terkettiklerini ve komşu ilçe ve illere taşındıklarını belirtmişlerdir. Köydeki arazilerin bir süre ekilmeden bırakıldıklarını ancak 1996 senesinden itibaren Nuri Kurt dışındaki köylülerin çiftçiliğe devam ettiklerini belirtmişlerdir. Başvuranın toprağında hiçbir faaliyette bulunulmadığını gören başvuranlar, bir miktar ürün karşılığında toprağına ekip biçmeyi teklif etmişlerdir. Tanıklar başvuranla sözlü olarak anlaşma yapmıştır ve 2002 senesinden bu yana toprağına ekip biçmektedirler.

93. Tanıklar, Devlet güvenlik güçlerinin ve köy korucularının, kendilerine hiçbir şekilde baskı uygulamadıklarını veya başvuranın toprağına ekip biçmelerine engel olmadıklarını belirtmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

94. İlgili iç hukukun tam bir tanımı, *Yöyler/Türkiye*'de (no. 26973/95, §§ 37-49, 24 Temmuz 2003) ve *Matyar/Türkiye*'de (no. 23423/94, §§ 93-106, 21 Şubat 2002) bulunabilir.

HUKUK

I. AİHS’NİN 8. MADDESİ İLE 1 NO.LU PROTOKOL’ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

95. Başvuran, evinin Devlet güvenlik güçlerince kasıtlı olarak yakılmasının ve Türk yetkili makamlarının, köyüne dönmeye engel olmalarının, AİHS’nin ilgili kısmı aşağıda kaydedilen 8. maddesi ile 1 No.lu Protokol’ün ilgili kısmı aşağıda kaydedilen 1. maddesi’nin ihlaline neden olduğunu ileri sürmüştür:

8. Madde

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.”

1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.”

96. Başvuran, kendisi ve köyünden kişilerin, Devlet güvenlik güçlerince yayınlanan tehditleri müteakiben Suçıktı Köyü’ndeki evlerini terketmeye zorlandıklarını ve Devlet güvenlik güçleri ile köy korucularının, birlikte hareket ederek, köydeki birtakım evleriyle beraber kendi evini de kasıtlı olarak yakıp yıktıklarını ileri sürmüştür. Ayrıca bölgedeki jandarmaların, kendisinin Suçıktı’daki mülkiyetine ulaşmasına izin vermediklerini iddia etmiştir. Bu bağlamda başvuran, tanıkların ifadelerine ve Türkiye’nin güney-doğu bölgesindeki köylerin boşaltılması ve yakılıp yıkılmasına ilişkin bir grup rapordaki bulguya değinmiştir (bkz. paragraflar 42-51 ve 56-69). Başvuran, Hükümet’in görgü tanıkları Behçet Başaran, Abdullah Efe, Necati Ek, Mevlut Ek ve muhtar, Muharrem Buğdaycı’nın, kendi evini yakıp yıkan köy korucularına dahil olmaları nedeniyle doğruyu söylemediklerini ileri sürmüştür (bkz. paragraflar 87-91). Ayrıca, Hükümet’in iddialarını yazılı ifadelerine dayandırmış olduğu Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu okuma yazma bilmemektedir ve kendilerinin ifadeleri olduğu iddia edilen ifadeleri içeren dokümanın içeriğinden haberdar değildir (bkz. paragraflar 50-51 ve 92-93).

97. Hükümet, başvuranın iddialarına itiraz etmiştir ve güvenlik güçleri ya da köy korucularının, başvuranın evini yıktıklarına veya Suçıktı sakinlerini, zorla köylerini boşaltmaya zorladıklarına dair bir sonuca varmak için kanıt olmadığını belirtmiştir. Başvuranın ve diğer köylülerin, Suçıktı Köyü’nü PKK tarafından sürekli uygulanan baskılar ve tehditler sonucu terketmiş olduklarını ileri sürmüştür. Soruşturmada sorumlu makamların tespit ettiklerine değinen Hükümet, Suçıktı’daki bazı evlerin, 1994 senesinde komşu bir köyde anız yakılması sonucu çıkan yangında yanmış olduğunu, ancak başvuranın evinin hiçbir zaman yanmadığını ileri sürmüştür (bkz. paragraflar 70-78). Ayrıca başvuranın, mülkiyetine

erişime izin verilmediği ve bir miktar ürün karşılığı toprağını, komşu bir köyden iki köylüye kiraladığı yönündeki iddiaları reddetmişlerdir (bkz. paragraf 78).

98. AİHM, sözkonusu olaya neden olan olayların gerçek nedeni hususunda bir itilafla karşı karşıya kalmıştır. Dolayısıyla, sözkonusu olayların meydana geldiği sırada bölgede hüküm süren genel durumu gözönünde bulundurmak durumundadır. Bu bağlamda, sözkonusu tarihte, Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesinde güvenlik güçleri ile PKK mensupları arasında şiddetli çatışmaların meydana geldiğini gözlemlemiştir. Tarafların eylemlerinden kaynaklanan ikiye katlanmış bu şiddet, birçok insanı evlerinden kaçmaya zorlamıştır. Ancak yerel makamlar, bölgedeki nüfusun güvenliğini sağlamak için bir grup yerleşim birini boşaltmıştır (*Doğan ve Diğerleri/Türkiye*, no. 8803-8811/02, 8813/02 ve 8815-8819/02, § 142, ECHR 2004-... (özetler)). Ancak AİHM, benzer birçok davada, güvenlik güçlerinin, belirli başvuruların evleri ve mallarına kasıtlı olarak zarar vermiş olduğunu ve bu şekilde, onları Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesindeki evlerinden ayrılmak durumunda bıraktıklarını tespit etmiştir (16 Eylül 1996 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları* 1996-IV, *Selçuk ve Asker/Türkiye*, 24 Nisan 1998 tarihli karar, *Raporlar* 1998-II, *Menteş ve Diğerleri/Türkiye*, 28 Kasım 1997 tarihli karar, *Raporlar* 1997-VIII, *Bilgin/Türkiye*, no. 23819/94, 16 Kasım 2000, ve *Dulaş/Türkiye*, no. 25801/94, 30 Ocak 2001).

99. Durum böyle olunca, hem Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun hem de AİHM'nin daha önce, Devlet güvenlik güçlerinin mülkiyetin haksız tahribinin failleri oldukları iddia edildiği Türkiye'deki benzer davalarda delil tespiti görevlerine giriştikleri belirtilmelidir (bkz., diğer birçok kararın yanı sıra, yukarıda anılan *Akdivar ve Diğerleri* ve *Yöyler*; *İpek – Türkiye*, no. 25760/94, AİHM 2004-...(alıntılar)). O davalarda, AİHS kurumlarını böyle bir uygulamaya başvurmaya iten temel sebep, etkili bir yerel soruşturmanın yokluğunda delilleri tespit edememiş olmalarıdır.

100. Tanıklar çağırarak kendi delil tespiti uygulamasına girişme yoluyla bu davanın delillerini tespit etme girişiminde bulunamamak AİHM için bir üzüntü konusudur. Ancak, AİHM, böyle bir uygulamanın davanın gerçek olaylarını ortaya koyabilecek yeterli delil sağlamayacağını değerlendirir, zira önemli bir sürecin geçmesi, sözkonusu davada bu süre neredeyse on bir yıldır, ifade vermeleri için tanıkları bulmayı daha güç kılar ve bir tanığın olayları detaylı ve doğru olarak hatırlama kapasitesini düşürür (bkz., yukarıda anılan, *İpek* § 116). Dolayısıyla, AİHM, taraflarca sunulan mevcut delillere dayanarak karara varmalıdır (bkz. *Pardo – Fransa*, 20 Eylül 1993 tarihli karar, Seri A no. 261-B, s. 31, § 28, *Çaçan – Türkiye* kararında anılan, no. 33646/96, § 61, 26 Ekim 2004). Ancak, taraflarca sağlanan yazılı belgelerin, özellikle yazılı ifadelerin, sorgulamada ve çapraz sorgulamada test edilmediği ve dolayısıyla bu davada ulaşılabilecek herhangi bir sonuç için olası bir yanıltıcı temel oluşturabileceği gerçeğine dikkat etmelidir.

101. Daha önce kaydedildiği gibi ve ilgili zamanda Türkiye'nin güneydoğusundaki köylerin boşaltılması ve yıkımına ilişkin bağımsız raporları göz önünde tutarak (bkz. yukarıda 56-67 ve 98. paragraflar), başvuranın, köyünden zorla tahliye edilmiş ve evinin Devlet güvenlik güçleri tarafından yakılmış olduğu şeklindeki iddiaları ilk bakışta haksız olduğu gerekçesiyle elenemez. Ancak, AİHM için, AİHS'nin amaçlarına uygun, delillerle ilgili gerekli ispat ölçütü “suçun kesin olarak veya her türlü makul şüpheden uzak olarak kanıtlanmış olması” ölçütüdür ve böyle bir ispat yeterli derecede kuvvetli, açık ve uygun sonuçların veya benzer çürütülmemiş fiili karinelerin bir arada var olmasına bağlı olabilir (bkz. *İrlanda – İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, Seri A no. 25, s. 65, § 161).

102. Bu bağlamda, AİHM, başvuranın, köy korucuları veya güvenlik güçleri tarafından evinin yakılmasına ilişkin herhangi bir görgü tanığı ifadesi sunmadığını kaydeder. Ayrıca, iddia edilen olaylarda yer alan askerlerin kimliğine ilişkin, örneğin bir alay gibi, herhangi bir detay da vermemiştir. Başvuranın, Hükümet tarafından sunulan Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu'nun ifadelerini çürütebilecek tanık ifadeleri sunduğu doğruyken (bkz. yukarıda 50-51 ve 92-93. paragraflar), öte yandan, Behçet Başaran, Abdullah Efe, Necati Ek, Mevlut Ek ve Muharrem Buğdaycı'nın evinin yıkımında yer aldığı iddiasına ilişkin herhangi bir delil göstermemiş ve dolayısıyla onların ifadelerini çürütememiştir.

103. Ayrıca, başvuran tarafından sunulan tanık ifadeleri, soruşturmacının, Suçıktı'daki bazı evlerin, komşu bir köyde ekinin dibinin yanmasından çıkan bir yangının sonucunda yanmış olduğu şeklindeki tespitlerini doğrular, ancak, bu ifadeler, başvuranın evinin ve köydeki diğer evlerin köy korucuları veya güvenlik güçleri tarafından yakıldığı iddiasına yeterli desteği sağlamaz (bkz. yukarıda 42-49. paragraflar). Bu bağlamda, Eylül 1994'te yangından altı veya yedi ay önce köyü terk etmiş oldukları ve evlerin yandığını komşu köylerdeki yakınlarından 22 Aralık 1995 tarihinde duymuş oldukları şeklindeki itirafları karşısında (bkz. yukarıda 48. paragraf), Masum Tosin, Hasan Kaya ve Mevlude Uçar tarafından verilen ifadelerin, kişisel bilgi veya görgüye dayanmayıp başkasından işitilen hususların tekraren beyanından ibaret ifadeler olduğu belirtilmelidir.

104. Ayrıca, AİHM, başvuran tarafından gösterilen fotoğraflara dayanarak, orada gösterilen evlerin yanmış mı yoksa, zamanla doğal bozulma gibi, başka sebeplerden sadece yıkılmış mı olduğunu belirleyememektedir (bkz. yukarıda 68. paragraf). Bu resimleri gözönünde tutarak, evlerin kalıntılarının yangına maruz kalmış olduklarına dair herhangi bir iz taşıyıp taşımadıklarını söylemek mümkün değildir. Bu hususta, başvuranın, böyle bir yıkımın niteliğine dair herhangi bir uzman görüşü sunmadığı kayda değerdir. Dolayısıyla, inşaatlarında kullanılan ana maddenin kerpiç olmasından dolayı, bu evlerin doğal afetler sebebiyle harabe haline dönmüş olması fikri göz ardı edilemez (bkz. yukarıda 74. paragraf).

105. Yukarıda belirtilenlerin ışığında ve iddia edilen olaya dair herhangi bağımsız bir görgü tanığı beyanının yokluğunda, AİHM, başvuranın evinin iddia edildiği gibi Devlet güvenlik güçleri tarafından yakıldığının veya yıkıldığının gerekli ispat ölçütüne göre ispatlanmış olmadığına karar verir.

106. Başvuranın zorla tahliye edildiği iddiası ve köyüne geri dönememesi hususunda, AİHM, başvuranın, Aralık 1994'te köyünden zorla tahliye edildiği iddiasına ilişkin Cumhuriyet Savcısı'na şikayette bulunmak için 2 Şubat 1996 tarihine kadar beklediğini gözlemler. Köyü terk ettikten sonra tamamen pasif kalması hatasına dair bir açıklama getirmemiştir. Ayrıca, yetkililer tarafından köyüne girişinin reddedilmesine ilişkin iddiasını kanıtlayacak herhangi bir bilgi veya delil sunmamıştır. Özellikle, Suçıktı'ya veya mülkünün kullanımına erişiminin ne zaman ve kim tarafından engellendiğini açıklamamıştır. AİHM, dolayısıyla, başvuranın, Devlet güvenlik güçleri tarafından köyünü terk etmeye zorlandığı ve köyüne girişinin reddedildiği iddiasını da doğrulayamadığını değerlendirir.

107. Bu zemin üzerinde, AİHM, AİHS'nin 8. maddesinin veya 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine karar verir.

II. AİHS’NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

108. Başvuran, güvenlik güçleri tarafından evinin yıkımına itiraz etmesini sağlayacak etkili bir hukuk yolunun ve bununla birlikte medeni haklarını korumak için mahkemeye erişiminin reddedilmiş olduğundan şikayetçi olmuştur. AİHS’nin 6 § 1 ve 13. maddesine istinat etmiştir. AİHS’nin 6 § 1 maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, ... medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar ... konusunda karar verecek olan, ... [bir] mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ... olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

ve AİHS’nin 13. maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

A. AİHS’nin 6 § 1 maddesi

109. Başvuran, yetkililerin, iddialarına yönelik etkili bir soruşturma yürütmemeleri dolayısıyla medeni haklarını korumak için bir mahkemeye erişim hakkının reddedilmiş olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranın görüşüne göre, böyle bir soruşturma olmadan, hukuki yargılamada tazminat alma şansı olmazdı.

110. Hükümet, başvuranın, yerel hukukta mevcut olan hukuk yollarını izlememiş olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran hukuk davası açmış olsaydı, mahkemeye etkili erişimden yararlanırdı.

111. AİHM, başvuranın, 12 Haziran 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında belirtilen gerekçeler dolayısıyla hukuk mahkemelerinde dava açmadığını kaydeder. Dolayısıyla, başvuranın işlemleri başlatmış olduğu durumda, ulusal mahkemelerin başvuranın iddiaları hakkında karar vermiş olup olamayacağını belirlemek mümkün değildir. AİHM’nin görüşüne göre, başvuranın şikayetleri temelde, güvenlik güçleri tarafından aile evinin ve mülkünün kasti yıkımına yönelik etkili bir soruşturma olmamasına ilişkindir. Dolayısıyla, AİHM, bu şikayeti, AİHS’nin ihlal edildiği iddialarına yönelik etkili bir hukuk yolu sağlamak için Devlet’lere daha genel bir yükümlülük yükleyen, 13. madde açısından inceleyecektir (bkz., yukarıda anılan, *Selçuk ve Asker* § 92).

112. AİHM, dolayısıyla, AİHS’nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğini tespit etmenin gereksiz olduğuna karar verir.

B. AİHS'nin 13. maddesi

113. Başvuran, AİHS'nin 13. maddesi uyarınca, AİHS şikayetlerine ilişkin mevcut etkili bir hukuk yolunun olmadığından şikayetçi olmuştur.

114. Hükümet, soruşturmada bir kusur olmamış olduğunu ve yetkililerin başvuranın iddialarına yönelik etkili bir soruşturma yürütmüş olduğunu ileri sürmüştür.

115. AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin, AİHS hakları ve özgürlüklerinin esasını yürürlüğe koyacak bir hukuk yolunun ulusal düzeyde erişilebilirliğini, yerel yasal düzende her ne şekilde sağlanabilirse sağlansın, güvence altına aldığını yineler. 13. maddenin amacı, dolayısıyla, AİHS uyarınca “savunulabilir bir şikayet”in esasının çaresine bakabilecek ve yerinde bir telafi sağlayabilecek iç hukuk yolu hükmünü şart koşturur, bununla beraber, Sözleşme’ye taraf olan Devlet’lere bu hüküm uyarınca AİHS yükümlülüklerine uyma şekillerine ilişkin bir miktar takdir hakkı tanınmaktadır. 13. madde uyarınca yükümlülüğün kapsamı, başvuranın AİHS uyarınca yaptığı şikayetin niteliğine bağlı olarak değişir. Bununla beraber, 13. madde tarafından şart koşulan hukuk yolu uygulama ile birlikte usulde de “etkili” olmalıdır, özellikle, hukuk yolunun uygulanması, sorumlu Devlet’in yetkililerinin fiiliyatları veya ihmalleri tarafından haksız olarak engellenmemelidir (bkz., her ikisi de yukarıda anılan, *Dulaş ve Yöyler*, sırasıyla §§ 65 ve 87).

116. AİHM, bu davada toplanan delillere dayanarak, başvuranın evinin iddia edildiği gibi Devlet güvenlik güçleri tarafından yıkıldığının gerekli ispat ölçütüne göre ispatlanmış olmadığına karar verdiğini anımsar (bkz. yukarıda 95-107. paragraflar). Ancak, bu, 13. maddenin maksatları açısından, başvuranın şikayetlerinin, AİHM’nin korumasının kapsamı dışına çıktığı anlamına gelmez (bkz. *D.P. ve J.C. – İngiltere*, no. 38719/97, 10 Ekim 2002, § 136). Bu şikayetler, temelsiz olarak kabuledilmez ilan edilmemişlerdir ve dolayısıyla esasların incelenmesini gerektirmişlerdir. Ayrıca, 12 Haziran 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında, AİHM, şikayetlerine yönelik tam ve etkili bir soruşturmanın olmaması sebebiyle başvuranın iç hukukta başka hukuk yolu izlemekten muaf tutulduğu kararını daha önce vermiştir.

117. Bunun üzerine, AİHM, olduğu gibi yorumlanan 13. maddenin şartlarına rağmen, başka bir hükmün gerçek bir ihlalinin var olmasının maddenin uygulanması için şart oluşturmadığını yineler (*Boyle ve Rice – İngiltere*, 27 Nisan 1988 tarihli karar, Seri A no. 131, § 52). Dolayısıyla, kabuledilebilirlik kararındaki tespitlerini ve başvuranın iddialarının ilk bakışta haksız olduğu gerekçesiyle elenemeyeceği kararını (bkz. yukarıda 101. paragraf) göz önünde tutarak, AİHM, başvuranın şikayetlerinin AİHS'nin 13. maddesinin maksatları açısından AİHS ihlallerine dair savunulabilecek iddialar ortaya koyduğunu değerlendirir (bkz., *mutatis mutandis*, AİHS'nin 6. maddesinin uygulanabilirliği tehlikede olduğu sürece, *Mennitto – İtalya* [BD], no. 33804/96, § 27, AİHM 2000-X).

118. Davanın özel şartları konusunda, AİHM, başvuranın yetkililere bulunduğu cezai şikayetten sonra, Kocaköy İdare Kurulu’na bağlı Memurun Muhakematı Komisyonu tarafından soruşturmacı olarak atanan bir jandarma subayı tarafından soruşturma yürütüldüğünü kaydeder (bkz. yukarıda 35. paragraf). Jandarma Yüzbaşı, olay yeri incelemesi

yürütmüş, yakın köylerde oturanlar, jandarmalar ve itfaiyeciler de dahil toplam on dört tanıktan ifadeler almış ve başvuranın iddialarının temelsiz olduğuna karar vermiştir (bkz. yukarıda 70-78. paragraflar). Jandarma Yüzbaşı'nın tespitleri ve kararına istinat, İdare Kurulu, güvenlik güçleri ve köy korucuları aleyhine işlem başlatılmaması gerektiğine karar vermiştir.

119. Ancak, AİHM, yetkililer tarafından yürütülen soruşturmada ciddi kusurlar olduğunu kaydeder. Bu bağlamda, soruşturmacı makamların, başvuranın cezai şikayetini almış olduktan bir buçuk yıl sonra olay yerini ziyaret ettiklerini belirtir (bkz. yukarıda 32 ve 35. paragraflar). Soruşturmada sorumlu jandarma subayı, başvuranın köyünün sakinlerinden ifade almak için bir girişimde bulunmamıştır. Jandarmalar, itfaiyeciler ve komşu köylerden hepsi köy korucusu gibi görünen kişilerin ifadelerine dayanmayı yeterli bulmuştur. Ayrıca, tanıklardan bazıları, kendilerinden içeriğinin farkında olmadan bazı belgeleri imzalamalarının talep edildiğini iddia ederek, jandarma Yüzbaşı tarafından alınan ifadelerinin içeriğini ve doğruluğunu reddetmişlerdir (bkz. yukarıda 50 ve 51. paragraflar). Bu bağlamda, AİHM, daha önce, benzer bir Türkiye davasında, jandarma yetkilileri tarafından yürütülen, tanıklara boş kağıtlar imzalatılıp daha sonra bu kağıtların kendileri tarafından doldurulduğu uygulamayı saptamış olduğunu anımsar (bkz., yukarıda anılan, *Yöyler* § 57). O nedenle, AİHM, o tanıklardan alınan ifadelerin – soruşturmacı makamlar tarafından düzenlenmiş izlenimi vererek - basmakalıp nitelikte olduğunu ve dolayısıyla onlara önem verilemeyeceğini gözlemlemiştir (*ibid.*, §§ 57 ve 91). Aynı şekilde, sözkonusu davada, bazı tanıkların böyle ifadeler verdiklerini reddetmeleri sebebiyle, AİHM'nin, jandarma Yüzbaşı tarafından yürütülen soruşturmanın güvenilirliği hakkında ciddi şüpheleri vardır. Özellikle, bu uygulamanın, AİHS'nin 13. maddesinin gerektirdiği soruşturma kavramıyla bağdaşmadığını değerlendirir.

120. AİHM, bazı davalarda, yerel idare kurulları tarafından yürütülen soruşturmaların bağımsız sayılamayacağı kararını daha önce vermiştir, zira, bunlar, hiyerarşik olarak valiye bağlı olan memurlardan oluşmaktadır ve yetki sahibi subay, soruşturmaya tabi olan güvenlik güçlerine bağlıdır (bkz. *Güleç – Türkiye*, no. 21593/93, § 80, *Reports* 1998-IV; her ikisi de yukarıda anılan, *Yöyler* ve *İpek*, sırasıyla §§ 93 ve 207). Bir jandarma subayının, jandarmaların mülk yıkımının failleri oldukları iddia edildiği bir davada soruşturmacı olarak görev yapması ve soruşturmasının güvenilirliği hakkındaki ciddi şüpheler, AİHM'nin bu davada farklı bir karar vermesine müsaade etmez.

121. Bu şartlarda, başvuranın, Suçıktı'daki evinin yıkımına dair iddialarına yönelik olarak, yetkililerin tam ve etkili bir soruşturma yürüttükleri söylenemez

122. Dolayısıyla, AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6, 8 VE 13. MADDELERİ VE 1 NO.'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ İLE BİRLİKTE ELE ALINAN, AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

123. Başvuran, AİHS'nin 6, 8 ve 13. maddeleri ve 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesi ile birlikte ele alınan, AİHS'nin 14. maddesine aykırı olarak, Kürt kökeni nedeniyle ayrıma maruz kalmış olduğunu ileri sürmüştür. 14. madde şöyledir:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azinliğe mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırimcilik yapılmadan sağlanır.”

124. Başvuran, aile evinin ve mülkiyetinin yıkımının, Kürt kökeninden ötürü ayırım teşkil eden resmi politikanın sonucu olduğunu ileri sürmüştür.

125. AİHM, başvuranın iddiasını kendisine sunulan delillerin ışığında incelemiş ancak asılsız olduğunu değerlendirmiştir. Dolayısıyla, AİHS'nin 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

IV. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

126. AİHS'nin 41. maddesi şöyledir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Maddi tazminat

127. Başvuran, evinin yıkımının ve 1999 yılından bu yana toprağını işleyememesinin sonucu olarak kendisi tarafından maruz kalınan maddi zarar karşılığında 84.837 Euro talep etmiştir.

128. Hükümet, AİHS ihlal edilmemiş olduğu için başvurana adil tazmin ödenmemesi gerektiğini iddia etmiştir. Hükümet, alternatif olarak, AİHM'nin, AİHS'nin herhangi bir hükmünün ihlalini tespit ettiği takdirde, başvuran tarafından talep edilen miktarların düşündürücü olduğunu ve bölgenin ekonomik gerçeklerini yansıtmadığını iddia etmiştir. Ayrıca, başvuranın köyüne dönüşüne ve toprağını işlemesine bir engel olmadığını kaydetmiştir.

129. AİHM, başvuran tarafından talep edilen tazminat ve AİHS ihlali arasında bir sebep sonuç ilişkisi olması gerektiğini ve bunun, uygun bir davada, kazanç kaybına ilişkin tazminatı kapsayabileceğini yineler (bkz., diğerlerinin yanı sıra, *Barberà, Messegue ve Jabardo – İspanya* (50. madde), 13 Haziran 1994 tarihli karar, Seri A no. 285-C, ss. 57-58, §§

16-20). Ancak, AİHM, sözkonusu davada, başvuranın evinin Devlet güvenlik güçleri tarafından yakıldığı veya yıkıldığının veya mülkiyetine erişiminin reddedildiğinin, gerekli ispat ölçütüne göre ispatlanmadığını anımsar (bkz. yukarıda 105-107. paragraflar). Dolayısıyla, AİHS ihlali oluşturduğuna karar verilen konu – etkili bir soruşturmanın olmaması – ve başvuran tarafından iddia edilen maddi tazminat arasında bir sebep sonuç ilişkisi yoktur. Dolayısıyla, başvuranın bu başlık altındaki talebini reddeder.

B. Manevi tazminat

130. Başvuran 10.000 Euro manevi tazminat talep etmiştir. Bu hususta, Suçıktı'daki toprağını işleyememesi ve evinin yıkımı dolayısıyla maruz kalmış olduğu acı ve yoksulluğa atıfta bulunmuştur.

131. Hükümet, bu miktarın haddinden fazla ve haksız olduğunu ileri sürmüştür.

132. AİHM, AİHS'nin 13. maddesine aykırı olarak, ulusal makamların, başvuranın şikayetlerine yönelik etkili ve tam bir soruşturma yürütmemiş olduklarına karar vermiştir (bkz. yukarıda 121-122. paragraflar). Dolayısıyla, manevi tazminat ödenmesine karar verilmelidir. Ancak, başvuran tarafından talep edilen miktar haddinden fazladır. İddiaların ciddiyetini hesaba katarak ve eşitlik temeline dayalı karar vererek, AİHM, başvurana, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na dönüştürülmek üzere 4.000 Euro tazminat ödenmesine karar verir.

C. Mahkeme masrafları

133. Başvuran, Sözleşme Kurumları'nda davasının hazırlanması ve sunumundaki ücret ve masraflar karşılığı toplam 3.000 Euro talep etmiştir. Bu miktar, avukatlarının ücret ve masraflarını kapsar (20 saatlik adli çalışma).

134. Hükümet, bu talebin haddinden fazla ve asılsız olduğunu ileri sürmüştür. İddiasını kanıtlamak için başvuran tarafından bir fatura veya herhangi başka bir belgenin sunulmamış olduğunu iddia etmiştir.

135. AİHM, başvuranın AİHS uyarınca olan şikayetlerini ispatlamakta sadece kısmen başarılı olduğunu belirtir. Ancak, bu dava, ayrıntılı inceleme gerektiren, karmaşık hukuki ve olgusal konular içermektedir. Bunun üzerine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 41. maddesi uyarınca, sadece zorunlu olarak ve gerçekten yapılan mahkeme masraflarının ve harcamalarının ödenebileceğini yineler. Başvuran tarafından sunulan iddiaların detaylarını gözönünde tutarak, AİHM, Avrupa Konseyi tarafından adli yardım olarak alınan 630 Euro düşülerek, tabi olabilecek her türlü katma değer vergisi hariç, başvurana 2.000 Euro tazminat ödenmesine karar verir.

C. Gecikme faizi

136. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar verir.

BU SEBEPLERLE AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. AİHS'nin 8. maddesinin ve 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine;
2. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğini tespit etmenin gerekli olmadığına;
3. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;
4. AİHS'nin 6, 8 ve 13. maddeleri ve 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesi ile birlikte ele alınan, AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edilmediğine;
5. a) Sorumlu Devlet'in, başvurana, aşağıdaki miktarları, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme günündeki kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na dönüştürülmek ve başvuranın Türkiye'deki banka hesabına yatırılmak üzere ödemesine:
 - (i) 4.000 Euro (dört bin Euro) manevi tazminat;
 - (ii) 630 Euro (altı yüz otuz Euro) düşülmek üzere, 2.000 Euro (iki bin Euro) mahkeme masrafları;
 - (iii) artı bu miktarlara tabi olabilecek her türlü vergi;b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için yukarıdaki miktara Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
6. Başvuranın adil tazmin talebinin kalanının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 29 Kasım 2005 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. NAISMITH
Sekreter Yardımcısı

J.-P. COSTA
Başkan